

SISTEMA AUTONOMIKOA PANDEMIAREN AURREAN

Koronabirusaren krisiaren eraginez agerian gelditu dira gure gobernu sistemaren indarrak eta ahuleziak, eta oso bereziki gure sistema autonomikoarenak. Berretsi egin da, alde batetik, lurraldeen autogobernuak saihestezinak direla, sistema demokratikoaren egituraketaren osagai ezinbestekoak, Espainia erreala mota askotako errealitatez osatua baitago; eta bestetik, era berean, herrialde osoko gobernu partekatuaren behar ezinbestekoa ere.

Gure gobernu sistemak ezin ditu oinarri hartu ez Espainia homogenea nahi dutenen ametsak ez eta lurraldeen (auto)askitasuna nahi dutenenak ere, batzuk eta besteok ez baitituzte kontuan hartzen errealitatearen eskakizunak.

Pandemiaren kudeaketan daukagun esperientziak berretsi egin du sistema federalen oinarritzko printzipioa: gobernu partekatuaren (*shared rule*) eta lurraldeen autogobernuen (*self-rule*) artean antolaketa egokia ezartzeko beharra. Espainian aski ondo burutu ez den antolaketa, tamalez, egungo pandemiak ekarri duen muturreko egoera larriak erakutsi duen gisan. Bestalde, sistema parlamentarioak ere –gobernu sistemaren beste zutabeak– ez du egoki funtzionatu, bereziki indar parlamentarioek jarduera proposatzaile eskasa erakutsi dutelako.

Jasaten ari garen krisiak eta aurrean dugun berreraikitze-eginkizunaren beharrak agerian utzi dute sistema autonomikoa hobetzeko premia bizia. Aurrean dugun krisia abagune bihurtu behar dugu: okerrak zuzentzeko, txarto funtzionatzen duela frogatutakoa erreformatzeko eta gure sistema hornitzeko beharrezkoak izanik ere falta dituen baliabideekin; baita sortu diren kobernanzako eta lankidetzako elementuak finkatzeko ere.

Halako eginkizunari aurre egiteko sistema politikoaren gaitasunari buruzko eszeptizismoa oso zabaldua dago. Baina ezin dugu etsi sistemaren paralsiaren aurrean eta ezin gara geldi geratu bi motako asmoen arteko gatazkaren aurrean: bata, zentralizatzaile huts-hutsa dena; bestea, kantonalismo berri bat bultzatzen duena, bi-biek arriskuan jarriko baitute sistema demokratikoaren egonkortasuna eta, bereziki, sistema autonomikoarena.

Bide honetan, ezinbesteko ikusten dugu bi erreforma eremuri aurre egitea:

1. Legeen eraberritzea –alarma egoerari eta osasun publikoari buruzkoak– zehazkiago ezar ditzaten jasaten ari garen bezalako krisi baten aurrean botere publikoek har ditzaketen erabakiak eta horiek dituzten mugak, ezinezkoa izan baitzen hori egoki aurreikustea haiek sortu ziren garaian; eta egoki berma dezaten gaur zalantzan dagoen segurtasun juridikoa, hain zuzen ere, halako lege-xedapenek duten ezaugarri zabal eta zehatzgabeagatik.

2. Sistema autonomikoaren eraberritzea, gobernu partekatuaren eta lurraldeen autogobernuen arteko egituraketa garatuagoa eta egokiagoa ezartzeko; bai modu orokorrean eta baita, berezi-bereziki, aparteko egoeren aurrean ere.

Bi erreforma-esparru, eragile politikoek –alderdiek eta gobernuak– helburu nagusia ez ahaztea eskatzen dutenak: pandemiari eta haren ondorioei eraginkortasunez aurre egitea. Gure gizarteak, ezinbestean, leialtasun bikoitza eskatzen du: gobernu-sistemari, konfrontazio alderdikoian, eta dagokion botere-eremuari, gobernuen jardunean. Are gehiago herritarren bizitza, osasuna eta ongizatea jokoan daudenean.